

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISK DAGBLADET

Laupeval, 2. oktoobril 1971

Nr. 78 (3663)

13. aastakäik

200.000 MEESE VENE BAASIDES OKUP. EESTIS

— N. Liidu okupatsiooniarvused surust Eestist arvestatakse 200.000-le mehele, märkis Eesti Rahvuskomitee USA-s esimese Heikki Leesment oma kõnes USA eesti sõjameeste päeval Long Islandi Festi külas. Rõnu piirkonnas asub maa-alune raketibaas, samuti Virumaa Narva ja Jõhvi vahelise tee läheduses.

Huvitava kombel on Hiiumaa ja Narva linn ilma vene väeasutadeta. Tapa raudtee sõlmpunktis asub praegu nõukogude 43. tankidiviis.

Kõige tugevamini on kindlustatud Harjumaa. Sakus, näiteks, asub antitankide baas, Kuusiku strateegiline lennubaas ja tuumarelvapadega relvastatud raketid. Kloogal ja Amari piirkonnas on ehitatud maa-aluseid lennubaasid.

Eriliselt tähelepanuväärt on võimsa merebaasi väljajähtamine Eesti rannikuvetes. Selleks on Suure- ja Väikse-Pakri saared muudetud allveelaevade baasiks, kus allveelaevad asuvad maa-alustes punktides.

Need saared on ühendatud tunneliga omavahel ja ka maismaaga. Need saared koos läheduses asuva

Paldiski baasiga moodustavad tugeva merebaasi, peamiselt allveelaevastiku.

Varemast ajast on teada, et Tallinn on sõjaliselt baasiks nii mere- kui ka lennukite üksustele, samuti oli teada lennukiväeosa paiknemine Tartus, Saaremaal j.m.

Soomelt ära võetud Suursaarele asutatakse praegu vangilaagrit, arvatavasti kriminaalkurjategijate jaoks, sest poliitilised vangid on senini ikka kaugemale itta, sisse- ja välismaale saadetud, kus põgenemise võimalused minimaalsed.

Kõneleja võitis üldlulokorra Eestis kokku lausudes: venelased valitsevad, eestlased töötavad ja vaikivad.

Kardinal Mindszenty oma valvurite vahel kohtusaalis, kui teda mõisteti eluks ajaks vangi "riigireeturina ja spioonina".

J. Mindszenty 'eksiil' lõppes

79-aastane kardinal Jozsef Mindszenty saabus Viinist Roomasse pärast ligemale 23-aastast vabatahtlikku vangistust oma kodumaal Ungaris. Kardinal jääb esialgu Vatikanis, kus ta "kavatseb oma kodumaad teenida palvetega ja patukahetsusega", nagu ta seda ise ütles ühes oma kirjas Rooma paavstile. Viimased 15 aastat on kardinal Mindszenty viibinud põgenikuna kodumaal, lähemalt USA saatkonnas, kuhu ta põgenes seoses Ungari mässuga 1956.

Kardinali 'eksiil' USA saatkonnas kujunes viimastel aastatel teatud komistuskiviks nii ameeriklastele kui ka Vatikanile. Esiteks halvendas see teatud mõttes vahetkorda USA ja Ungari vahel ja teiseks takistas see ka Vatikanit suhteid Ida-Euroopaga, kus

60-ndatel aastatel oli märgata teatud "vaherahu" kommunistlike režiimide ja paavsti vahel.

Igal juhul oli Mindszenty eksiil USA saatkonnas Budapestis paljudele ungari lastele esmaskes. stumbliliks

Järg. lhek. 11

Folkpartiet kongress: OKUPATSIOON BALTIKUMIS ÕIGUSVASTANE

Kongress deklareerib, et praegune N. Liidu okupatsioon Baltikumis on õigusevastane ja vastolus enesemääratamise põhimõttega. Kongress konstateerib, et N. Liit teostab Baltikumis kolonialistlikku ja imperialistlikku poliitikat. Kongress teeb ühesandeks partei juhatusele pöörduda Rootsi Ringhäälingu poole kirja, milles nõutakse raadiosaateid Baltikumis jaoks eesti ja läti keeltes, kui võimalik, siis ka leedu keeles.

Nisuguse resolutsiooni võitis vastu Rootsi Folkpartiet 23.–26. septembrini Stockholmis toimunud kongress Riigipäeva hoones. Resolutsioon vastab varem erakonna noorsooliidu poolt vastu võetud seisukohtadele.

Nagu noorsooliiduski, olid Baltikumi poliitilist olukorda käsitleva ettepaneku kongressile esitanud eestlane Andres Küng ja lätlane Niklavs Lapukins. Ligi kaks lehekülge pikk ettepanek on trükitud kongressile esitatud ettepanekute trükises.

Rahvaerakonna juhatus oli kong-

ressile esitanud selle ettepaneku kohta järgmise deklaratsiooni:

Rahvaerakonna seisukoht Nõukogude Liidu käitumise kohta Balti riikides on endiselt väga kriitiline. Et nüüd on möödunud üle kolmekümne aasta sellest, kui Eesti, Läti ja Leedu ühendati sovjetivõimudele, siis see ei õigusta mingil määral isikuvabaduse olulislikku kitsendamist, mis ikka veel toimub Baltikumis.

Need kuriteod UNO inimõiguste deklaratsiooni vastu, mis toimuval Baltikumis ja teistel aladel sovjetikontrolli all, peab hukkamõistma ja kinni naelutama avalikus debatis ja rahvusvahelistes organisatsioonides.

Brezhnevi-doktriini taotlus, et sotsialistlikud riigid ei või ise vabalt otsustada oma rahvuslike küsimusi, tuleb hukka mõista. Rahvaste rahulik koostelu eeldab, et respektiteeritak-

se rahvaste enesemääratamisõigust, inimõigusi ja inimvabadusi.

Küngi ja Lapukinsi poolt esitatud ettepaneku kohta kongressil sõna võttes ütles Andres Küng oma sõnavõtu lõpetuseks järgmist: Ma eeldan, et parteijuhatuse deklaratsioon rahvaste enesemääratamisõiguse rühutamine seoses Baltikumi ettepanekuga tähendab, et parteijuhatuse on seisukohal, et Eesti, Läti ja Leedu peavad saama uuesti iseseisvateks riikideks.

Järg. lhek. 2.

Kinni peetud eestlane

NEW YORK (YES) — New Yorki Vaba Eesti Sõna teatel oli okup. Eestis kaast aastat kinni oleva eestlase nimi Johannes Klöder, sünd. 1906, klooht Helsingborgis, saanud Rootsi 1943 ja saanud Rootsi riikkondsuse seitse aastat hiljem.

Ta on olnud teenistuses meremehe-na ühel parvlaeval. Eestis on ta enne kinnijäämist käinud kaks või kolm korda.

Vaba Eesti Sõna lisab:

"Mõni aeg tagasi selgus, kuidas paari okup. Eestit külastanud eestlast nõukogude salapolitsei-asutustes päevade viisi ülekuulamistega vintuutati. Selliseid vintusuti ja ülekuulamist on olnud rohkem kui meie seni teame. Neist keelduvad aga asjaosalised ise kõnelemast. Asja selgus, kuidas kaht ikestatud kodumaad külastanud eestirootslast mööda IKGE asutusi kahe nädala kestel talutati ja ülekuulamistega vintuutati.

Ettepanekuid kaitstes kongressil nende esitaja Andres Küng.

Rootslane Tallinnas Intourist-giid nentis Eesti venestamist...

Kuidas pääseb Tallinnast Tartu, kui ollakse okup. Eestis külas turistina? Syd-s kirjeldab seda protseduuri Hans Krook, kes oli loa saamiseks sunnitud läbi elama ülekuulamise Intouristi viitsedrektori juures. Küsimusi oli mitmesuguseid, näiteks, kas Tartus või Tartu lähedal on olemas sugulast, miks just Intourist-mata tabetaks sinna sõita jne. Krooki vastused olid ilmselt direktorile meeldivad, kuna ta täiesti ootamata oli liiklus harv ja kolmandaks kihutav sohvur Arkiadi maksimaalse kiirusega.

Krook leiab, et hindu just odavaks ei saanud pida, kuid ootusrikkalt aktsiiteeris ta lahket pakumist. Ja järgmisel hommikul seisib täpselt ettenähtud ajal hoteli ees uhiuus must Volga koos juhib, kelleks oli Arkiadi Tempel. Giid oli noor, 28-aastane Maila Saar, kes oli Tartu ilukoolis õppinud saksa ja inglise keeli kokku viis aastat.

Maastik Tallinnast Tartusse on nii lame kui veel vähegi on mõeldav, mürgib Krook. Vahemaa on 20 km, kuid teekond kulges ruttu, sest esiteks oli maantee täiesti korralik, teiseks oli liiklus harv ja kolmandaks kihutav sohvur Arkiadi maksimaalse kiirusega.

Tee ääres on asulaid vähe, vaid mõned väikesemad külad, mille keskuseks on riiklik kauplus ja tihti ka kirik. Maila seletas, et kirikutest peetakse pühapäeval jumalateenistusi. Pool maastikut koosneb metsast.

Suuremalt osalt kasega segatud okas-mets, täiesti sarnane Rootsi maastikule. Ülejäänud osa on põldude ja karjamaade all, esineb palju must-valget karja. Tihti on näha ka hobuseid, sigu ja lambaid.

Põllumajandus koosneb vaheldumisi kolhoosidest ja sovhoosidest, kusjuures giid Maila on Krookile jutustanud, et need, kes töötavad ühis-majandites maal, olevat Eestis majanduslikult kõige paremad järele. Põldudel haritakse enamasti kapsast, teravilja kuid ka söödavilja, muuhulgas maisi. Majad enamasti värvimata ja meenutavad mõneti Põhja-Soomes leiduvaid talunaju.

Krook nendib, et põllumajandjate juurde ehitatud kahekoruselised elamud (ette nähtud muuhulgas selleks, et säästa küttust) rikuvad loodust. Seda leiab ka kohalik elanikkond.

Tartu kohta ütles Krook, et suur

Järg. lhek. 11

UPUTUS unustatud voolikust

Nüüdavalhetusel tabas üleujutamine jõe Eesti Maale, Oost-Saale, Üks arja hümnikesi unustas pesu-maad, mis voolikust voolu juhtima ärravoolu, minnes ise välja. Tulemuseks oli üleujutus, mis tabas ka teisi majakoruseid, ulatudes alla Scala-teatrisse välja.

Muu hulgas sai veehahjustusi ka Eesti Majale uute seltskondlike ruumide lagi ja põrand, mis tulevad lahti rebidid parandamiseks, mis võib põhendada remondi valmimist. Kahju! kannab tõenäoliselt kindlustust.

POSTIARVE 694771 FALKÖPING
VABAÕHUPIIRKOND EESTI
SKAUTLIKELE NOORTELE

EPL ristsõna nr. 30

Suusahüpped lumeta Mustamäel

Tallinnas startidi talispordiga juba enne lume tulekut suusahüppe ja kahevõistluse võistlustega Mustamäel, kus eestlaste kõrval võistlesid ka venelased. Mustamäe suusahüppemägi on treenimise otstarbel suvel kaetud erilise tehiskattega, mis võimaldab hüppeid 50 meetri piires — loomulikult on ka maadumiseks loodud vastas pehme alus. Kahevõistluse võitis Tõnu Haljandi (hüpped ja 7,5 km murdamajooks) hüpatas pikima hüppena 53 meetrit.

Maadleja Edgar Puusepp 60-a.

Okup. Eestis sai 60-aastaseks maadleja ja treener Edgar Puusepp, kes maadlemist alustas 43 aastal tagasi. Amsterdami olümpiaaegsetel Osvald Käpa kursustel Käpp teatavasti rändas USA-sse, kus ta hiljem abiellus sinna külla sõitnud Edgar Puusepa õega. Käpp ja tema naine on pool aastat tagasi "Spordilehe" teatel käinud okup. Eestis Puuseppide külas.

Vibulaskja

Budapestis Ungaris toimunud rahvusvahelisel vibuküttide võistlusel, millest ka rootslastel os võitsid, tuli neiste klassis neljandaks eestlanna Eve Suits 2136 silmaga.

ESKILSTUNA

EES 25-aasta juube.

Laupevald, 2. oktoobril pühitseb Eskilstuna Eesti Selts oma 25-aastase tegevuse juubelit, korraldades piduliku koosviibimise Odd Fellows ruumides, Nygatan 30.

Pidukõne andis Seltsi esimehelt Mikkel Jüriselt, valguspildid Settsi tegevusest, muusika ja tants.

Pidusöök algab k. 13.

JUHATUS

UPPSALA

Koguduse ühtl

Uppsala Koguduse jumalateenistus (lõikuspühia) on pühapäeval 10. oktoobril, kell 16. Mikaeli kirikus. Teetõnu koguduse õpetaja praost J. Anner. Orelil E. Maripuu.

Päsmat jumalateenistust kell 17.30 on Mikaeli kiriku kogudusemajas, Timmermangatan 2, koguduseõhtu koguduse liikmetele ja nende külalistele. Koguduseõhtul esineb hra V. Kotsar kõnega "Reis Itaalia Alpid" ühes filmi ja valguspildide näitamisega. Muusikalisil ettekandeks. Koguduse Naistringi poolt korraldatakse rikkalik kohvilaud ja loterii.

Koguduse õpetaja ja juhatas loodavad elavat osavõttu sellest jumalateenistusest ja järgnevast koguduseõhtust.

Wennerström ei saa armu

Rootsi valitsus lükkas kolmandat korda tagasi spioonikoloneli Stig Wennerströmi armuandmisepalve. Viimane oli taotletud elueagse sunnitud muutmist ajaga piiratud vangistuseks.

Valitsus, olles kuulnud ära ülemjuhataja, ülemkohtu ja kriminaalhooldusvalitsuse seisukohad, otsustas Wennerströmi armuandmise palve tagasi lükata, kuna ülemjuhataja asus seisukohal, et vaba Wennerström ikka veel oleks julgeolekurisk Rootsis. Samal seisukohal asus ka ülemkohus, kuna kriminaalhooldus soovitas armuandmise korras muuta elueagne karistust 12-aastaseks vangistuseks, mis oleks kehtivate reeglite järel tähendatud spiooni peatset vabaks lastmist.

Washingtoni andmeid peetakse võimalikuks, et New Yorgi osariigi kuberner Nelson A. Rockefeller

Lasteaia soaree ja Kuningaia jalakad II

Lugesime, et jalakate küsimus oli muutunud nii tähtsaks, et valitsus pidi langetama lõpliku otsuse mis juhtuski 23. aprillil jalakate maha-saagimise kasuks. Rahulematust ainsa laieneb. Jalakate sõbrad väidavad, et küsimus on hoopis põhilisema tähtsusega kui vaid jalakate kui selliste puutumus. Nimelt tuuakse esile kartust, et kui need jalakad võetakse maha arvestamata Stockholm elanikkonna arvamist, kus see siis lõpeb...? Rõhelisus ja kultuurimälestused hävitatakse ja asemele pannakse funktsionaalne betoon? Vastu väidetakse, et kumb on tähtsam, kas kümme-kond pehkinud jalakat või mugav ja kiire liikumisvõimalus kaugele äärelinnadesse. Pealegi on kavas pargi asja tunduvalt suurendada all-maardutajate ümbruses. Juhtub ka muud. Linna volikogu liikmed, kes hääletasid maha-saagimise poolt hakkavad saama anonüümseid kirju ähvardustega nende krundidelt puid maha saagida jne. Selle kohta juustab karikaturist Poul Strøyt Dagens Nyheter'is temale omase pildi rohtu kasvanud krundist, mil seisab rohumitja koks sildiga "Mul kahjuks puid ei ole aga võtte selle eest rohtu niita."

Jalakate saatusest läheb üha. Stockholm Tänavakontor (Gatukontoret) määrab jalakate maha-saagimise päevaks neljapäeva 13. mai.

Alternativ Stad, ideeline ühing mis on endale ülesandeks võtnud linna-pildi muutmist kriitilise vaatlemise alla võtta ja on juhtunud jalakate maha-saagimise vastuopoliitilisele, peab 8. mail jalakate all kevadpidu millest võtavad os umb-kaudu 5 000 isikut.

11. mail ehitab Gatukontoret plangu jalakate ümber. Otsel rebitakse plank maha.

Asi hakkab põnevalts minema. Järgmisel laupäeval toome edasi nendest suurtest sündmustest mis juhtusid...

Suuri sündmusi juhtub ka rahulikumalt. 17. oktoobril kl. 15 toimub Ooperikeldri Rotundas Stockholm Eesti Lasteaia muusikaline pärast-lõuna, ehk soaree kui keegi seda nimetust eelistab. Rotundast avaneb laud jalakatele — vist ei paljasta mingit saladust kui juba niid teatame, et jalakad ikka veel seisavad omal kohal. Aga Rotundas võime ka nautida kõrgeklassilist kunsti.

Lasteaia soaree on kõrgeklassilise kunstilise tasemega ja samuti oma laia repertuaariga. Vaadeldes vaid kaastegevate loetelu:

Professor Naan Pöld, tenor Ann-Mari Horn-Åker, näitlejatar ja laulusolist — Alfred Pisuks, viiulikunstnik — Kassari rahvatahtsijad — Toomas Tuulise, silmapaistev noor klaverisolist. Teadus- ja Estonia näitleja Agnes Lepp-Kasik ja soareed juhatavad sisse lasteaiad muusikud.

Pääsmeid on saadaval lasteaias Sandhamngatan 1, Eesti Päevalehe toimetuses Wallingatan 32 i tr., ning tellimisel telefonil 80 13 13 — pr. Arendi.

Aug. Moks in memoriam

August Moks

Üks ristiandest, Vabaduse Risti Kavaler August Moks lahkus 15. septembril, maistest elust ja ühinevad vapralt esivanematega vaimude valles.

Eesti rahva viimase sajandi rikkas ja väärtusliku loova ning ühiskonda ülesehitava töö üks kaaslane on lõpetanud oma tegevuse. Nii varisevad üksteise järele kaasaajad väärikate tegude elavad tunnistajad. August Moksil oli antud õnne kaasa-lada 86 aastat Eesti rahva saatusse, ühte põlvkonda elu, olla selles osaline, kaasa luues ja kaasa võideldes.

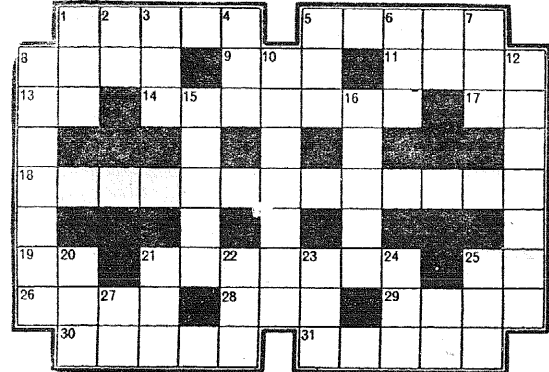
Sündinud Võisiku vallas Viljandimaal, kooliklassis nimeks Eesti Aleksandri koolis, alustas ta tööl teadkonda omavalitsuse alal vallavalitsuses, jätkas Riia Kuberangu vallavalitsuses, seal Eesti Panga Tartu osakonnas ning lõpetas Stockholmis ülikooli Psühoteknika Instituudi jaoks loomunud Vabadussõja ajal Tartumaal Rahvaväe registreerimisbüroo ülemana ja Rahvaväe Ülema abina. Need olid ülesanded, mis kokku kõigi teiste pingutustega löid Eesti iseseisvuse, mis on ja jääb Eesti rahva suurimaks saavutuseks, mille järgi ei kustuta miski ja mis mõjutavad rahva ajalugu niikaua, kui elab Eesti rahvas. Selles iseseisvuses võitluses osutunud teinete eest annetas Vabariigi Valitsus August Moksile Vabaduse Risti 1/2 liigi aumärki.

Ka rahujal jätkas lahkuu naitvet Eesti eest Kaitseliidu riadades. Kõikidele oma kaaslastele on ta müllu jäänud tubli ja armastusväärse inimesena.

Kaasgeest varisevad. Nende teod aga jäävad ja moodustavad kild kilu haaval Eesti rahva ajaloo.

Puhka rahus, ristiand!

ELMAR NEREP

Päremale: 1 lahti, pärani 5 võiju-kandja Islamimaades 8 klister 9 pa-garitoode 11 jälle 13 firma liik 14 kanistus 17 see tähendab 18 kuulus Rootsi naiskirjanik ja Nobeli lau-reaat (ees- ning perekonnanimi) 19 Ühendatud Riigid 21 värvipulkade-ga tehtud maal 25 välja (rootsi k.) 26 teatud liiki hobune 28 kuulub paadi juurde 29 doktor 30 jõgi Prantsusmaal 31 start.

Alla: 1 vankri osa 2 meie (rootsi k.) 3 ameerika sõduri hüüdnimi vä-lismaal 4 on heel sõõjal 5 naisole-vus 6 17 7 Abessinia tiitel 8 lange-vad puusepa töö juures 10 Semiidi rahvaste viljakuse ja armastuse ju-malanna 12 ratsakiirkäskjalg, kuller 15 suur turg (om. kääne) 16 omala-jal tsaariperekonnale kuulunud maa ja kinnisvara 20 int. applihüüd me-re 21 kammi osa 22 käsk saajale 23 privaat 24 seadus (rootsi k.) 25 madu 27 neoon.

Lahedus 28:
Päremale: 1 noorusaeg 7 varumal

Karikaturist CARUSO

Kui kuulus itaalia laulja Enri-co Caruso oleks karjääri hariti-puul üksitsel kaotanud oma inehus-väarse hääle, oleks ta võinud tun-nuks saada karikaturistina.

Vähestele on teada laulja see an-ne, ehkki kaasnegeid nägid. Sngeli tema käes pliiatsit ja taskuruumatut. Oma joonistusi varjas ta hoolega kõrvaliste pilkude eest ja ainult ühel korral andis heategevuse ees-märgil ühele ajalehele õiguse aval-dada honoraria mõned neist. Itaalias anti välja tema karikatuuride kogu-mik titliga "Teine Caruso", mos on juba ammu saanud bibliograafiliseks harulduseks. Kogumikku on paiguta-tud Caruso 80 sharzhi sõpradest ja teistest kaasagsestest. Siin on F. Shal-japini, G. Verdi, G. Puccini ja A. Toscanini portreesharzhid ja huu-moriküllaseid autoportreeseid. 2. augustil oli Enrico Caruso 50. surma-aastapäeva, mille puhul Rooma aja-leht "Paese Sera" avaldas kümme joonistust sellest kogumikust.

11 heut' 12 era 14 dreeni 16 saam 18 tk 10 okariin 29 stau 21 ujuk 22 lesi 23 neis 24 laupäev 26 vees 28 Ants-la 30 sel 32 naerune 33 detektii.

Alla: 1 Napoleon 2 Red River 3 uuri 4 steine 5 Einn 6 gisaad 7 vi-salt 8 rea 9 armupant 10 lakkvärve 13 aken 15 eneste 17 auaste 18 tuer 25 uluk 27 elu 29 näe 30 Se.

24 aastat kulub unele

Tavalise eluena inimese, mil-les on 70 eluaastat, kasutab ter-velt 24 aastat oma elust — maga-miseks. Töötegemiseks oma elu jooksul kasutab ta 11 aastat ja puhkamisele ja vaba aja veetmise-le võetakse aega 8 aastat.

Tavaliselt kulutab normaalne in-meine 5,5 aastat enese pesemisele ja lapipevasele riietumisele ja lahtirii-tumisele 6 aasta "knob" inimesel rei-simiseks ja sõitudeks ühest paigast teise.

Harilik inimene oma elupäevil ka-sutab veel kokkuvõttes 3 aastat luge-misele ning veel teine 3 kõnelemise-le. Mitmesugustele õpingutele ja aja-viitlustele harrastustele "raistatakse" veel 3 aastat elu mõitmisest. Ning lõpuks: elukevadest kuni eluõhtuni suurem osa meist kulutavad ülejää-va 6,5 aastat selleks, et mõistatada, kuid see puuduv osa moodunud ja läbielatud varematest aastatest on ka-dunud.

O. Kibe 50-a.

Sundvallis tähistas 26. septembril 50-aastast sünnipäeva ülemarsti abi dr. Olaf Kibe.

Leinateateid

Tallinnas suri 14. juunil Johannes Saar. Sündis 31. aug. 1883 Kuigatsis. Tallinnas suri 21. mail dr. med. Harri Riitman.

Eesti Päevalehe TELLIMISPOSTGIRO number on 156770-0

(Eesti Päevaleht Förlags AB, Box 667, 101 29 Stockholm)

Lugupeetud tellijad palutakse mitte kasutada enam varasemat Eskilstuna-Kurireni tellimispost-girot ega vanu sissemaksukaarte sellele postgirole, kuna Eesti Pä-

valeht on kogu tellimisajaaja-mise üle võtnud. Tellijatele tule-vad endiselt sissemaksukaardid, nüüd aga juba uuele postgirole.

Shveitsi maailmavärv Basel kolme riigi kohtumispunktis

Shveitsi maailmavärvaks on Basel, linn Rheini ääres, Lääne-Saksamaa ja Prantsusmaa piiril. On võimalik imetleda seda turistidele alati näidatavat punkti, kus kohtuvad kolm riiki: Shveits, Saksamaa ja Prantsusmaa. Sadam Rheini jõel võimaldab stardi Põhja-Euroopasse ja Põhjamerele ja lennuvõlli (mille asukohtaks Basel-Mulhouse, ja mis kurioosumina asub juba Prantsuse territooriumil) avab teed mujale laia maailma. Lennuvõlli kuulub Shveitsi lennuühingule Swiss-Air, mis tähistas oma 40. aastapäeva ja mille lennuteede võrgust on ligikaudu 210 000 kilomeetrit.

Basel on kuulus kui muusika- ja kunstilinn, kui sadama- ja kaubanduslinn, kui suurpankade keskus ja kui keemia- ning farmaatsiatööstuse suurlinn. Suuruselt on Basel Zürichi kõrval teine linn Shveitsis. Ka on maailmakuulsad Baseli teatrid ning kontsertsaalid. Üldse on Baseli ooper Shveitsis mõiste, samuti prantsuskeelne "Theatre Fauteuil" ja Basler Marionettentheater. Kuid ei puudu ka kunsti pakkuvad öökübid, arvult 6, muusika-restaurantid ja kohalikku tähtsust omavad teatrid.

Ühtlasi on Baseli muuseumide ja galeriide suur arv. Neid on kokku üle 30. Erilist väljatõstmist väärib Euroopa suurimana Turn- und Sportmuseum ning omapärane müntide ja medalite muuseum (Malgasse 25). Samuti "Schweizer Pharmazie-Historisches Museum".

Kuid palju huvitavat ja õpetlikku pakub omapärane kaasaaja ajaloomuuseum, mille seinal üles Lääne-Saksa liidukantslerilt Willy Brandt-ilt pärinev aförism: "Wer dem politischen Gegner eine Sympathie für Schweinerei andichten will, ist selbst ein Schwein" (kes oma poliitilisele vastasele tahab külge luuletada sümpaatset sigaduste vastu, see on ise siga).

Vaatamisväärsusteks Baselis on XI sajandist pärinev vana münter (kirik), turuplatsi ääres asuv renessanssfaasadiga raeooda, XIII sajandist pärinev Spaleni värv (Spalenter), loomaaed, kus üle 3000 looma, sadam,

27. aastast pärinev St. Antoniuse kirik (mis esimene betoonkirik maailmas) ja n.n. kolme riigi nurg (Dreiländerecke), mille väliseks märgiks kõrge püülon (dekoratiivtorn).

Baseli omapäraks on iga aasta kolm öödpäeva kestev vastlakarneval ehk n.n. Basler Fasnacht. Seda iseloomustavad rongkäigud ja pidevalt "kolisev" trummide pöör. Kuid ka maskid ja meeleolu, lärm ja laul. Ka on vastlanädal linnas kõigile poolpäia. Ülikoolis ja koolides seisab õppetöö, ja ülikooli raamatukogu istub ainsana ja üksinda ainult valvameetnik.

Üldse on Basel moodsa Shveitsi esindaja. Kuid ka selles moodsas ja tõeliselt rahvademokraatlikus ühiskonnas, kus iga küsimuse otsustab rahvas hääletamise teel, esineb tuhandeid varje. Üheks varjule on see, et hääletusest osavõtjate protsent on väike, keskmiselt ainult 30-40%.

Kuid vahel otsustatakse ka mõnigi väga oluline küsimus ainult ühe protsendi hääletage. Selle parimaks näiteks on Delbergi asula, kus üle 6000 hääleõigusliku kodaniku. Kui tänavu — veebruaris — tuli kiinnitamisele mitu finants-projekti, käis hääletamas ainult 63 isikut. Seega

ainult üks protsent! Nii valitseb ka Shveitsi demokraatias vähemus enamus (viimase passiivsuse tõttu).

Baselis üteldi selle kohta, et see on elamine postitõlla ajastul, ja ühtlasi kiinitus, et ka tõeline rahvademokraatia ei suuda kõiki probleeme rahuldavalt lahendada. Iga küllus tähtsustab, ja meie poliitiliseks külluseks on 10-20 hääletamist aastast.

Neli ajalehte, 21 reisibüroo, 14 lennuühingute kontorit, lõbusõidud Rheini, 21 kino, neljas (saksa, itaalia, prantsuse ja inglise) keeles teenimine, ringlennud Baseli ja Shveitsi kohal, suur "Shopping-Center", moodsad ärid, hiina restoran "Hong Kong" (kus ruume valgustavad hiina gaaslaternad), 50 hotelli, ikoonide kabinet jne. see on Basel.

Ka on need aarded ja huvialad, mis meelitavad võõraid Shveitsi maailma-värvale, mille vaatamisväärsusi esitavas brošüüris üteldakse, et "in Basel sind Sie nicht Tourist, sondern ein willkommenen Basler auf Zeit", dem Tür und Tore offen stehen" (Baselis te ei ole turist, vaid üks tere tulemast basellane teatavaks ajaks, kellele kõik ukseid ja väravad valla).

— eim

Lühiteated Ameerikast

● Bostoni haiglas suri Vermonti osariigi republikaanist senaator W. L. Prouty, kes oli varem 8 aastat Esindajatekoja liige ja nüüd oli kolmandat 6-aastalist ametiaega senaator.

● President Richard Nixon teatas kõigi osariikide kuberneridele saadetud käituses, et kuigi ta on hoolekande ja heaolu reformi ühe aasta võrra edasi lükanud, ta jääb kindlaks selle reformi teostamise plaanile.

†

Unustamata armast abikaasat, isa, vanaisa, venda, onu ja äia

Viktor Toompea'd

* 11.3.1916
† 26.9.1971

leinavad sügavas kurbuses

**ABIKAASA
POEG PEREKONNAGA
TÖTAR ABIKAASAGA
VEND PEREKONNAGA**

Matusetalitus toimub reedel, 1. oktoobril kell 12 Skene kirikus.

†

Ootamatult lahkus igavesele unele minu armas mees, mille kallid isa ja vanaisa

August Rand

* 22.5.1908 Ansekülas
† 25.9.1971 Halmstadis

Mälestavad valusas leinas

ABIKAASA

LAPSED PEREKONDADEGA
Rootsis

ÖED PEREKONDADEGA
Eestis ja Austraalias

Muld ei mälestusi matta jõua!

Matusetalitus toimub laupäeval, 2. oktoobril kell 10 St Katarina kabelis.

†

Armast sõpra ja head kaasmaalast

Viktor Toompea'd

mälestavad kurbuses

**ADOLF ALL ABIKAASAGA
PEETER ALL PEREKONNAGA**

†

Meie kallid sugulane

Aline Aule

Sügavas kurbuses leinavad:

ANNI ja JUHAN MEOS

OTO, ANN-MARIE ja ELISABET

ERIKA ja ARVO VELLISTO

†

Meie kallid koolivend ja armas sõber

Viktor Toompea

Leinas mälestavad:

**LEELJA SEENSALU lastega
JUHO JÄATMA
perekonnaga**

**HARALD JURGENS
ja
MAIRE, tema õpilane**

Liikumisi läbi raudeesriide

Okupeeritud kodumaa teatell viibis Rootsis 6. juures Endel ja Liia Jullas, venna juures Liivi Sooveer ja Alide Karl, sugulaste juures Vilma Hansen, Erna Melusi ja Kalju Saar, venna juures Meeta Arm, sugulaste juures Tamara Jansen, Maria Valtar ja Silja Grünberg, venna juures Salme Tamme, Olga Olga Piipu ja Miralda Kivisto, sugulaste juures Heinrich Heinam, Anette Kaasik ja Aleksander Loooris ning venna juures Alice Üstav ja Helj uMalv-re.

Kanadas külastas öde Benita Kuhn, sugulast Sinaida Tellingas, venna Agnes Kaas, tütreid Emma Paris, sugulast Sulev Lember, poega Liina Sääsk, venda Elju Hansing ja poega Pauline Koba.

Hollandis elavast öde külastas Linda Teska, Tshhehoslovakkias elavast öde Emilia ja Lemm Kraam. Soomes oli kasuisa juures Liisa Süld, 6. juures Valdeko Säre, sugulaste juures Lida Liit ja Kili Kullas.

Kummaline Tallinna TELEFONIKATALOOG

Tallinna venekeelne parteihäältekandja "Sovjetskaja Estonia" kritiseerib teravalt uut 150-leheküljelist Tallinna telefonikataloogi "Tallinna telefonid", mis ilmus riikliku kirjastuse Eesti Raamat väljaandel ja mille kaunistusteks olvad tavaline telefoniparaat (neid olvad nüüd valgeid, kollaseid ja roheline).

Enne kui pisut lähemalt tutvustada uut Tallinna telefoniraamatut, olgu märgitud, et telefoniraamat on okup. Eestis üldse võrdlemisi värske toode.

Alles kolm-neli aastat tagasi ei omandanud kõik telefonilomanikud üldse telefoniraamatut, kuna see oli "salajane" ja seda võimaldati kasutada ainult riiklikel asutustel, teatavatel ettevõtetel ja võib-olla ka mõningatel usalduslikel funktsionäridel.

Asja ilmunud uue Tallinna telefoniraamatu arvustamisel märgib venekeelne ajaleht, et esimene üldiselt käibele lastud telefoniraamat oleval ilmunud kolm aastat tagasi. Tolleaegne "kummaline feiervärk" (just nii on seda nimetatud, kuuluvat tänapäeval ainult "arhivi kolikambris", sest aastate kestel oleval seda igasuguste paranduste ja lisalehtedega ja ühendustega tundmatusest muudetud, millest keegi aru ei saa seda, mida ta telefonilabonantide kohta teada tahab. Aga ka uusväljaande kohta pole ajalehel midagi paremat öelda, sest telefoninumbri otsimisel tuleb

lehtsejal tahtmatult sõnad suust: "Kurad seda teab, kuhu see nimi on peidetud!"

Jatkates samas halvustavas toonis uue telefoniraamatu vaatlust märgitakse, et uues telefoniraamatus on üldse umbes 18.000 telefoninumbrit, kusjuures aga puuduvad paljud numbrid üldse või on trükitud vigaselt, mispärast uudistest ei saa kasutada autoriteetse väljajäändena.

Raamat algavat isikute ja asutuste ning ettevõtete nimestikuga alustades järjekorras. Mille taga aga puudub telefoni omaniku number, rääkimata aadressist. Iga nime taga on aga vastav märksõna, kust tuleb otsida telefoninumber leida. Kui näiteks "Juriidilise konsultandi" otsimisel viidatakse leheküljele, kuhu on koondatud kõik "J" märksõnad, siis selgub aga sealt, et "Juriidilise konsultandi" numbrit tuleb otsida leheküljelt, kus esinevad märksõnad "K" tähaga, see tähendab seda, et "Juriidilise konsultandi" numbrit otsimisel tuleb telefoniraamatu kasutajal pöörata paarkümmend korda paarkümmend lehekülge.

Teise näitena tuuakse kurioosum, et "Side osakonda" ei tule otsida mitte leheküljelt, kus esinevad sõnad "S" või "O" tähaga, vaid leheküljelt, kus on koondatud sõnad "Post, Postiamet, Posteljon" jne., kuigi Nõukogude Liidus on ametlikult "Postiamet" nimetatud "Sideametiks".

Uue Tallinna telefoniraamatu koostajatele, sellena olevat töötanud suur "spetsialistide kollektiiv", teeb ajaleht tõsiselt etteheiteid ja lohutab lõpuks oma lugejaid sellega, et kui nad käigi otsimise ja kirumise peale vaatamata vajaliku telefoninumbrit uuest väljaandest ei leia, siis võivad nad pöörduda telefoniteel (aga vene keeles!) vigade paranduste büroosse, kus vanem spetsialist ja kaassuur Helga Kaarli tütar Leemets, oma parima tead, et telefoninumbri otsija tõepoolest selle õige ja pärisnumbri onnetule telefonitruu otsas ootajale lahkeid üteld.

Eesti Päevalehe TELLIMISPOSTGIRO number on 156770-0

(Eesti Päevaleht Förlags AB,
Box 667, 101 29 Stockholm)

Lugupeetud tellijaid palutakse mitte kasutada enam varasemat Eesti-Päevaleht tellimispostgirot ega vanu sissemaksukaarte sellele postgirole, kuna Eesti Päevaleht on kogu tellimisajaajamise üle võtnud. Tellijatele tulevad endiselt sissemaksukaardid, nüüd aga juba uuele postgirole.

valeht on kogu tellimisajaajamise üle võtnud. Tellijatele tulevad endiselt sissemaksukaardid, nüüd aga juba uuele postgirole.

HAUAKIVID
HEINO RAUDSEPP, HENRIK FARSTAD

